

nem; & filius Dei propter suscipientem unigenitum Deum, veraciter, & propriè diceretur; ne non Trinitas, sed quaternitas crederetur. Prædestinata est ista naturæ humanæ tanta & tam celsa & summa subvectio, ut quò attolleretur altius, non haberet: sicut pro nobis ipsa divinitas quò usque se deponeret humilior, non habuit, quam suscepta natura hominis cum infirmitate carnis usque ad mortem crucis. Sicut ergo prædestinatus est ille unus, ut caput nostrum esset; ita multi prædestinati sumus, ut membra ejus essemus. Humana hîc merita conticescant, quæ perierunt per Adam: & regnet quæ regnat Dei gratia per Jesum Christum Dominum nostrum, unicum Dei Filium, a unum Dominum. Quisquis in capite nostro præcedentia merita singularis illius generationis invenerit, ipse in nobis membris ejus præcedentia merita multiplicatæ regenerationis inquirat. Neque enim retributa est Christo illa generatio, sed tributa, ut alienus ab omni obligatione peccati, de Spiritu & Virgine nasceretur. Sic & nobis ut ex aqua & Spiritu renasceremur, non retributum est pro aliquo merito, sed gratis tributum: & si nos ad lavacrum regenerationis fides duxit, non ideo putare debemus, priores nos dedisse aliquid, ut retribueretur nobis regeneratio salutaris: ille quippe nos fecit credere in Christum, qui nobis fecit in quem credimus Christum; ille facit in hominibus principium fidei & perfectionem in Jesum, qui fecit hominem principem fidei & perfectorem Jesum: sic enim est appellatus, ut scitis, in Epistola quæ est ad Hebræos.

Heb. 12.2.

VO-

a Sic omnes MSS. At editi, unicum Dei Filium, Dominum nostrum.

32. VOCAT enim Deus prædestinatos multos filios suos, ut eos faciat membra prædestinati unici Filii sui, non ea vocatione qua vocati sunt & qui noluerunt venire ad nuptias (illa quippe vocatione & judæi vocati sunt, quibus Christus crucifixus scandalum est; & gentes, quibus crucifixus stultitia est) sed ea vocatione prædestinatos vocat, quam distinxit Apostolus, dicens, ipsis vocatis judæis & græcis prædicare se Christum Dei virtutem & Dei sapientiam. Sic enim ait: *Ipsis autem vocatis*; ut illos ostenderet non vocatos: sciens esse quamdam certam vocationem eorum qui secundum propositum vocati sunt, quos antè præscivit & prædestinavit conformes imaginis Filii sui. Quam vocationem significans, ait: *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: Quia major serviet minori.* Numquid dixit: Non ex operibus, sed ex credente? Prorsus etiam hoc abstulit homini, ut totum daret Deo. Dixit ergo, *sed ex vocante*; non quacumque vocatione, sed qua vocatione fit credens.

33. Hanc intuebatur etiam, cum diceret: *Sine penitentia sunt dona & vocatione Dei.* Nam & ibi quid agebatur paulisper advertite. Cum enim dixisset: *Nolo enim vos ignorare, fratres, sacramentum hoc, ut non sitis vobis sapientes: quia cæcitas ex parte a Israël facta est, donec plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israël salvus fieret, sicut scriptum est: Veniet ex Sion qui eripiat, & avertat impietatem ab Jacob, & hoc illis à me testamentum, cum*

DD 2

abs-

a Editi, in Israël. Abest in à MSS. & à græco textu Apostoli.

CAPUT
XVI.
Duplex vocatio.
Luc. 14. 16.
& seq.

1. Cor. 1.
23.

Ibid. 24.

Rom. 8. 28.
& 29.

Rom. 9. 12.

Rom. 11.
29.

Ibidem 25.
&c.

Isaie 59.
20.

abstulero peccata eorum : mox addidit, quod diligenter intelligendum est : *Secundum Evangelium quidem inimici propter vos, secundum electionem autem dilecti propter patres.* Quid est : *Secundum Evangelium quidem inimici propter vos* ; nisi quod eorum inimicitia qua occiderunt Christum, Evangelio, sicut videmus, sine dubitatione profecit? Et hoc ostendit ex Dei dispositione venisse, qui bene uti novit etiam malis : non ut ei prosint vasa iræ, sed ut ipso illis bene utente, prosint vasis misericordiæ. Quid enim apertius dici potuit, quàm id quod dictum est : *Secundum Evangelium quidem inimici propter vos* ? Est ergo in malorum potestate peccare : ut autem peccando hoc vel hoc illa malitia faciant, non est in eorum potestate, sed Dei dividētis tenebras & ordinantis eas ; ut hinc etiam quod faciunt contra voluntatem Dei, non impleatur nisi voluntas Dei. Legimus in Actibus Apostolorum, quod cum dimissi à judæis Apostoli venissent ad suos, & indicassent quanta eis sacerdotes & seniores dixerunt ; levaverunt illi vocem unanimes omnes ad Dominum, & dixerunt : *Domine, tu es qui fecisti cælum & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt, qui per os patris nostri David, sancti pueri tui, dixisti : Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania ; adstiterunt reges terræ, & principes convenerunt in unum, adversus Dominum & adversus Christum ejus? Convenerunt enim in veritate, in civitate ista ; adversus sanctum puerum tuum Jesum quem unxisti, Herodes, & Pilatus, & populus Israël, facere quanta manus tua & consilium prædestinavit fieri.* Ecce quod dictum est : *Secundum Evangelium quidem ini-*

In malorum est potestate peccare : ut autem hoc vel hoc illa malitia faciant, in solius Dei. Act. 4. 24. & seq.

Psal. 2. 1.

Rom. II. 28.

inimici propter vos. Tanta quippe ab inimicis judæis manus Dei & consilium prædestinavit fieri, quanta necessaria fuerunt Evangelio propter nos. Sed quid est quod sequitur : *Secundum electionem autem dilecti propter patres?* Numquid illi inimici, qui in suis inimicitis perierunt, & adversantes Christo de gente ipsa adhuc pereunt, ipsi sunt electi atque dilecti? Absit : quis hoc vel stultissimus dixerit? Sed utrumque licet inter se contrarium, id est, inimici & dilecti, quàmvis non in eosdem homines, tamen in eandem gentem convenit judæorum, & ad idem carnale semen Israël, aliis eorum ad claudicationem, aliis ad benedictionem Israël ipsius pertinentibus. Hunc enim sensum apertius superius explicavit, ubi ait : *Quod quærebat Israël, hoc non est consecutus : electio autem consecuta est, ceteri verò excæcati sunt.* In utrisque tamen idem ipse Israël. Ubi ergo audimus : *Israël non est consecutus, vel ceteri excæcati sunt* ; ibi intelligendi sunt inimici propter nos : ubi verò audimus, *electio autem consecuta est* ; ibi intelligendi sunt dilecti propter patres : quibus patribus utique ista promissa sunt. *Abrahæ quippe dictæ sunt promissiones & semini ejus.* Unde & in ista olea oleaster inseritur gentium. Jam porrò a electionem quam dicat, quia secundum gratiam, non secundum debitum, debet utique occurrere ; quoniam *reliquiæ per electionem gratiæ factæ sunt.* Hæc electio consecuta est, ceteris excæcatis. Secundum hanc electionem Israëlita dilecti propter patres. Non enim vocatione illa vocati sunt, de qua dicuntur

Ibidem.

Ibid. 7.

Gal. 3. 16.

Rom. II. 17.

Ibid. 5.

DD 3

tunt

a Sic MSS. At editi, *electio quam dicit.*

Matth. 20. 16. tum est : *Multi vocati* ; sed illa , qua vocantur electi . Unde & hinc posteaquam dixit :

Rom. 11. 28. *Secundum electionem autem dilecti propter patres* ; continuo subiecit unde agimus :

Ibid. 29. *Sine penitentia enim sunt dona & vocatio Dei* ; id est , sine mutatione stabiliter fixa sunt .

Isa. 54. 13. Ad hanc vocationem qui pertinent , omnes sunt docibiles Dei : nec potest eorum quicumque dicere : Credidi ut sic vocarer ; prevenit eum quippe misericordia Dei , quia sic est vocatus ut crederet . Omnes enim docibiles Dei veniunt ad Filium : quoniam audierunt & didicerunt à Patre per Filium , qui evidentissimè dicit :

Foan. 6. 45. *Omnis qui audivit à Patre & didicit , venit ad me* . Istorum autem nemo perit ; quia omne quod dedit ei Pater , non perdet ex eo quidquam . Quisquis ergo inde est , omnino non perit : nec a erat inde qui perit . Propter quod dictum est :

Ibid. 39. *Ex nobis exierunt , sed non erant ex nobis ; nam si fuissent ex nobis , mansissent utique nobiscum* .

CAPUT XVII.
Vocatio propria electorum , non quia crediderunt , sed ut credant .
Foan. 15. 6.

34. INTELLIGAMUS ergo vocationem qua fiunt electi ; non qui eliguntur quia crediderunt , sed qui eliguntur ut credant . Hanc enim & Dominus ipse satis aperit , ubi dicit : *Non vos me elegistis , sed ego vos elegi* . Nam si propterea electi erant , quia crediderant ; ipsi eum prius utique elegerant credendo in eum , ut eligi mererentur . Aufert autem hoc omnino qui dicit : *Non vos me elegistis , sed ego vos elegi* . Et ipsi quidem proculdubio elegerunt eum , quando crediderunt in eum . Unde non ob aliud dicit : *Non vos me elegistis , sed ego vos elegi* ; nisi quia non elegerunt eum ut eligeret eos , sed ut eligerent eum

^a Sic aliquot MSS. alii verò , non erant inde qui perierunt . Editi , non erit inde qui perit (vel qui pereat .)

eum elegit eos : quia misericordia ejus prevenit eos secundum gratiam , non secundum debitum . Elegit ergo eos de mundo cum hinc ageret a carnem , sed jam electos in se ipso ante mundi constitutionem . Hæc est immobilis veritas prædestinationis & gratiæ . Nam quid est quod ait Apostolus : *Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem* ? Quod profectò si propterea dictum est , quia prescivit Deus credituros , non quia facturus fuerat ipse credentes ; contra istam præscientiam loquitur Filius , dicens : *Ne vos me elegistis , sed ego vos elegi* ; cum hoc potius præscierit Deus , quod ipsi eum fuerant electuri , ut ab illo mererentur eligi . Electi sunt itaque ante mundi constitutionem ea prædestinatione , in qua Deus sua futura facta præscivit : electi sunt autem de mundo ea vocatione , qua Deus id quod prædestinavit , implevit . Quos enim prædestinavit , ipsos & vocavit ; illa scilicet vocatione secundum propositum : non ergo alios , sed quos prædestinavit , ipsos & vocavit : nec alios , sed quos ita vocavit , ipsos & justificavit : nec alios , sed quos prædestinavit , vocavit , justificavit , ipsos & glorificavit ; illo utique fine qui non habet finem . Elegit ergo Deus fideles , sed ut sint , non quia jam erant . Apostolus Jacobus dicit : *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo , divites in fide , & hæredes regni , quod repromisit Deus diligentibus se* ? Eligendo ergo facit divites in fide , sicut hæredes regni . Rectè quippe in eis hoc eligere dicitur , quod ut in eis faciat , eos eligit . Rogo quis audiat Dominum dicentem :

DD 4 Non

^a Sic nostri omnes MSS. Gallic. & Vatic. At editi , ageret in carne .

Ps. 58. 11.

^a Immobilis veritas prædestinationis .
Eph. 1. 4.

Rom. 8. 30.

Jac. 2. 5.

Divites in fide quomodo Deus elegerit .

Non vos me elegistis, sed ego vos elegeri; & audeat dicere, credere homines ut eligantur, cum potius eligantur ut credant, ne contra sententiam veritatis priores inveniatur eligisse Christum, quibus dicit Christus: Non vos me elegistis, sed ego vos elegeri?

Joan. 15.
16.

CAPUT
XVIII.
Eph. 1. 3.
& seq.

35. QUIS audiat Apostolum dicentem: Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spiritali, in caelestibus in Christo: sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in caritate, praedestinans nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum, secundum placitum voluntatis suae, in qua gratificavit nos in dilecto Filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum secundum divitias gratiae ejus, quae abundavit in nos in omni sapientia & prudentia, ut ostenderet nobis mysterium voluntatis suae, secundum bonam voluntatem suam, quam proposuit in illo, in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo, quae in caelis sunt, & quae in terris in ipso: in quo etiam & sortem consecuti sumus, praedestinati secundum propositum b, qui universa operatur secundum consilium voluntatis suae, ut simus in laudem gloriae ejus: quis, inquam, haec audiat diligenter & intelligenter, & audeat de hac

a Am. & Er. in dispositione. MSS. in dispositionem uno excepto Corbeiensi, qui habet, in dispensationem.

b Editi hoc & proximo loco, propositum ejus. At MSS. hic & infra constanter, nec non ipsi editi cap. 19. praetereunt, ejus: quod explicandi loci causa n. 37. sic adjicit Augustinus: secundum propositum, non nostrum, sed ejus.

hac a, quam defendimus, tam clara veritate dubitare? Elegit Deus in Christo ante constitutionem mundi membra ejus: & quomodo eligeret eos qui nondum erant, nisi praedestinando? Elegit ergo praedestinans nos. Numquid eligeret impios & immundos? Nam si quaestio proponatur, utrum hos eligat, an potius sanctos & immaculatos; quid horum respondeat b quis requirat, ac non statim ferat pro sanctis immaculatisque sententiam?

36. Praesciebat ergo, ait pelagianus, qui futuri essent sancti & immaculati per liberae voluntatis arbitrium: & ideo eos ante mundi constitutionem in ipsa sua praescientia, qua tales futuros esse praescivit, elegit. Elegit ergo, inquit, antequam essent, praedestinans filios, quos futuros sanctos immaculatosque praescivit: utique ipse non fecit, nec se facturum, sed illos futuros esse praevideat. Intueamur ergo verba Apostoli, atque videamus utrum propterea nos elegerit ante mundi constitutionem, quia sancti & immaculati futuri eramus, an ut essemus. Benedictus, inquit, Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui nos benedixit in omni benedictione spiritali in caelestibus in Christo: sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati. Non ergo quia futuri eramus, sed ut essemus. Nempe certum est, nempe manifestum est: ideo quippe tales eramus futuri, quia elegit ipse, praedestinans ut tales per gratiam ejus essemus. Ita ergo nos

a Deus elegit justos, non quos tales per se ipsos futuros praevideat, sed quos ut tales faceret praedestinavit.

a MSS. Gallic. omnes & Vat. de hac re, quam defendimus tam clara veritate, dubitare.

b Editi, qui requiratur. Nostri omnes MSS. quis requirat? puta, quasi dubius & incertus.

benedixit benedictione spiritali in cælestibus in Christo Jesu, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati *in conspectu ejus, in caritate prædestinans nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum.* Deinde quid adjungat attendite; *secundum placitum*, inquit, *voluntatis suæ*: ne in tanto beneficio gratiæ^a de placito gloriaremur voluntatis nostræ. *In qua gratificavit nos*, inquit, *in dilecto Filio suo*; in qua utique voluntate sua gratificavit nos. Sic dictum est gratificavit à gratia, sicut justificavit dicitur à justitia. *In quo habemus*, inquit, *redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum secundum divitias gratiæ ejus, quæ abundavit in nos in omni sapientia & prudentia, ut ostenderet nobis mysterium voluntatis suæ, secundum bonam voluntatem suam.* In hoc mysterio voluntatis suæ posuit divitias gratiæ suæ, secundum bonam voluntatem suam, non secundum nostram: quæ bona esse non posset, nisi ipse secundum bonam voluntatem suam ut bona fieret subveniret. Cum autem dixisset: *Secundum bonam voluntatem suam*; subjecit, *quam proposuit in illo*, id est, in dilecto Filio suo, *in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo, quæ in cælis sunt, & quæ in terris in ipso: in quo etiam & sortem consecuti sumus, prædestinati secundum propositum, qui universa operatur secundum consilium voluntatis suæ, ut simus in laudem gloriæ ejus.*

Ni-

^a Editi, gratiæ Dei, placito gloriaremur. &c. Emendantur ex MSS.

37. Nimis longum est de singulis disputare. Cernitis autem proculdubio, cernitis quanta manifestatione apostolici eloquii defendatur hæc gratia, contra quam merita extolluntur humana, tamquam homo aliquid prior det, ut retribuatur ei. Elegit ergo nos Deus in Christo ante mundi constitutionem, prædestinans nos in adoptionem filiorum: non quia per nos sancti & immaculati futuri eramus, sed elegit prædestinavitque ut essemus. Fecit autem hoc secundum placitum voluntatis suæ, ut nemo de sua, sed de illius erga se voluntate gloriatur: fecit hoc secundum divitias gratiæ suæ, secundum bonam voluntatem suam, quam proposuit in dilecto Filio suo, in quo sortem consecuti sumus, prædestinati secundum propositum, non nostrum, sed ejus, qui universa operatur, usque adeo ut ipse in nobis operetur & velle. Operatur autem secundum consilium voluntatis suæ, ut simus in laudem gloriæ ejus. Hinc est quod clamamus, ut nemo gloriatur in homine, ac per hoc nec in se ipso; sed qui gloriatur, in Domino gloriatur, ut simus in laudem gloriæ ejus. Ipse quippe operatur secundum propositum suum, ut simus in laudem gloriæ ejus, utique sancti & immaculati, propter quod nos vocavit, prædestinans ante mundi constitutionem. Ex hoc proposito ejus est illa electorum propria vocatio, quibus omnia cooperatur in bonum: quia secundum propositum vocati sunt, & sine poenitentia sunt dona & vocatio Dei.

38. SED hi nostri, de quibus & pro quibus nunc agimus, forsitan dicunt, pelagianos hoc apostolico testimonio refutari, ubi dicit ideo nos electos in Christo & prædesti-

Electi sumus & prædestinati, non quia futuri eramus sancti, sed ut essemus.

Phil. 2. 13.

I. Cor. 3. 21.

I. Cor. 1. 31.

Rom. 8. 28.

Rom. 11. 29.

CAPUT XIX.

Eph. 1. 4. De prædestinatione quæ pelagiana-

gianorum
sententia,
quæve se-
mipelagia-
norum.

natos ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in caritate. Ipsi enim putant, *acceptis præceptis jam per nos ipsos fieri liberæ voluntatis arbitrio sanctos & immaculatos, in conspectu ejus in caritate: quod futurum Deus quoniam præscivit, inquit, ideo nos ante mundi constitutionem elegit & prædestinavit in Christo; cum dicat Apostolus, non quia futuros tales nos esse præscivit, sed ut essemus tales per ipsam electionem gratiæ suæ, qua gratificavit nos in dilecto Filio suo. Cum ergo nos prædestinavit, opus suum præscivit, quo nos sanctos & immaculatos facit. Unde rectè hoc testimonio pelagianus error arguitur. Nos autem dicimus, inquit, nostram Deum non præscisse nisi fidem, qua credere incipimus, & ideo nos elegisse ante mundi constitutionem, ac prædestinasse, ut etiam sancti & immaculati gratia atque opere ejus essemus.* Sed audiant & ipsi in hoc testimonio, ubi dicit: *Sortem consecuti sumus, prædestinati secundum propositum, qui universa operatur.* Ipse ergo ut credere incipiamus operatur, qui universa operatur. Vocationem quippe illam de qua dictum est: *Sine penitentia enim sunt dona & vocatio Dei;* & de qua dictum est: *Non ex operibus, sed ex vocante;* cum posset dicere, sed ex credente: & electionem quam significavit Dominus, dicens: *Non vos me elegistis, sed ego vos elegi;* nec fides ipsa præcedit. Non enim quia credidimus, sed ut credamus elegit nos: ne priores eum elegisse dicamur, falsumque sit, quod absit: *Non vos me elegistis, sed ego vos elegi.* Nec quia credidimus, sed ut credamus vocamur: atque illa vocatio-

Ibid. 11.

Rom. 11.
29.

Rom. 9. 12.

Johan. 15.
16.

tione, quæ sine pœnitentia est, id prorsus agitur & peragitur, ut credamus. Nec omnia replicanda sunt de hac re tam multa quæ diximus.

39. Denique & in hujus testimonii consequentibus, Deo gratias agit Apostolus pro his qui crediderunt, non utique quoniam eis annuntiatum est Evangelium, sed quoniam crediderunt. Ait enim: *In quo & vos audientes verbum veritatis Evangelium salutis vestræ, in quo credentes signati estis Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriæ ipsius: propter hoc & ego audita fide vestra in Christo Jesu & in omnes sanctos, non cesso gratias agere pro vobis.* Nova erat & recens eorum fides prædicato sibi Evangelio, qua fide audita, gratias Deo pro eis agit Apostolus. Si homini gratias ageret pro eo, quod illum vel putaret non præstitisse vel nosset, adulatio vel irrisio veriùs quàm gratiarum actio diceretur. *Nolite errare, Deus non irridetur;* donum enim ejus est etiam incipiens fides, ne Apostoli falsa vel fallax gratiarum actio merito judicetur. Quid illud, nonne initium fidei apparet Thessalonicensium, de quo tamen idem Apostolus Deo gratias agit, dicens: *Propterea & nos gratias agimus Deo sine intermissione, quoniam cum percepissetis à nobis verbum auditus Dei, excepistis non ut verbum hominum, sed sicut est verè verbum Dei, quod operatur in vobis, cui credidistis?* Quid est quod hinc Deo gratias agit? Nempe vanum est atque inane, si cui gratias agit, hoc ipse non fecit. Sed quia hoc vanum & inane non est, profectò Deus cui de hoc

Eph. 1. 13.
& seq.

Gal. 6. 7.

Fidei initium Dei donum est.
1. Thess. 2. 13.

hoc opere gratias agit, ipse fecit, ut cum percepissent ab Apostolo verbum auditus Dei, exciperent illud non ut verbum hominum, sed sicut est verè verbum Dei. Deus igitur operatur in cordibus hominum, vocatione illa secundum propositum suum, de qua multum locuti sumus, ut non inaniter audiant Evangelium, sed eo audito convertantur & credant, excipientes non ut verbum hominum, sed sicut est verè verbum Dei.

CAPUT
XX.

40. ILLUD etiam initium fidei hominum donum Dei esse nos admonet, cum hoc significet Apostolus dicens in epistola ad Colossenses: *Orationi instate, vigilantes in illa in gratiarum actione, orantes simul & pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium verbi sui ad loquendum mysterium Christi, propter quod etiam vincitus sum, ut manifestem illud ita ut oportet me loqui.* Quomodo aperitur ostium verbi, nisi cum sensus aperitur audientis ut credat, & initio fidei facto, ea quæ ad ædificandam salubrem doctrinam prædicantur & disputantur admittat; ne per infidelitatem corde clauso, ea quæ dicuntur improbet ac repellat? Unde & ad Corinthios ait: *Permanebo autem Ephesi usque ad Pentecosten; ostium enim mihi apertum est magnum & evidens, & adversarii multi.* Quid hinc aliud potest intelligi, nisi prædicato ibi per eum primitus Evangelio credidisse multos, & multos ejusdem fidei adversarios existisse, secundum illud Domini: *Nemo ad me venit, nisi cui datum fuerit à Patre meo; & Vobis datum est nosse mysterium regni cælorum, illis autem non est datum?* Ostium ergo apertum est in eis quibus datum est: adversarii autem multi ex eis quibus non est datum. Item-

Coloss. 4. 2.
Ec.

I. Cor. 16.
8.

Joan. 6. 66.

Lucæ 8. 10.
Matth. 13.
11.

41. Itemque ad eosdem in secunda epistola idem Apostolus: *Cum venissem, inquit, in Troadem in Evangelium Christi, & ostium mihi apertum esset in Domino, non habui requiem spiritui meo, eo quod non inveni Titum fratrem meum: sed vale illis faciens exiit in Macedoniam.* Quibus vale fecit, nisi eis qui crediderant, in quorum scilicet cordibus evangelizanti apertum est ostium? Quid autem adjungat attendite: *Deo autem, inquit, gratias, qui semper triumphare nos facit in Christo, & odorem notitiæ suæ per nos manifestat in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salvi fiunt, & in his qui pereunt; quibusdam quidem odor mortis in mortem, quibusdam autem odor vitæ in vitam.* Ecce unde gratias agit miles acerrimus & defensor invictissimus gratiæ: ecce unde gratias agit, quia Christi bonus odor sunt Apostoli Deo, & in his qui salvi fiunt gratia ejus, & in his qui pereunt iudicio ejus. Sed ut minùs succenseatur a hæc parum intelligentibus, ipse admonet, cum adjungit & dicit: *Et ad hæc quis idoneus?* Verùm redeamus ad ostii apertionem, qua initium fidei audientium significavit Apostolus. Quid est enim: *Orantes simul & pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium verbi;* nisi apertissima demonstratio, etiam ipsum initium fidei esse donum Dei? Non enim orando peteretur ab eo, nisi ab ipso tribui crederetur. Hoc donum cælestis gratiæ in illam purpurariam descenderat, cui, sicut Scriptura

2. Cor. 2.
12. & 13.

Ibid. 14.
Ec.

Ibid. 16.

Coloss. 4. 3.

a Editi, succenseatur ad hæc parum intelligentibus. Particula ad non exstat in MSS.

Act. 16. 14. ra dicit in Actibus Apostolorum: *Deus aperuerat sensum ejus, & intendebat in ea quæ à Paulo dicebantur.* Sic enim vocabatur, ut crederet. Agit quippe Deus quod vult in cordibus hominum, vel adjuvando, vel judicando, ut etiam per eos impleatur quod manus ejus & consilium prædestinavit fieri.

42. Frustrà itaque etiam illud, quod Regnorum & Paralipomenon Scriptura teste probavimus, cum Deus vult fieri quod non nisi volentibus hominibus oportet fieri, inclinari eorum corda ut hoc velint, eo scilicet inclinante, qui in nobis mirabili modo & infabili operatur & velle ad causam de qua disserimus, * non pertinere dixerunt. Quid est aliud, nihil dicere, & tamen contradicere? nisi fortè cur eis hoc visum sit rationem vobis aliquam reddiderunt, quam vos in litteris vestris tacere maluistis. Sed quæ illa esse possit ignoro. An fortè quia ostendimus hoc Deum egisse in cordibus hominum, & ad hoc perduxisse quorum ei placuit voluntates, ut Rex constitueretur Saul sive David; ideo hæc exempla causæ huic convenire non putant, quoniam non hoc est temporaliter regnare in hoc sæculo, quod est in æternum regnare cum Deo; ac per hoc existimant ad regna terrena faciendâ Deum inclinare, ad regnum verò cæleste obtinendum Deum non inclinare quorum voluerit voluntates? Sed puto propter regnum cælorum, non propter regnum terrenum esse dictum: *Inclina cor meum in testimonia tua; vel A Domino gressus hominis diriguntur, & viam ejus volet; vel Paratur voluntas à Domino; vel Fiat Dominus noster nobiscum, sicut erat cum*

1. Reg. 10.
25.
1. Paral. 2.
18.

* Suprà in
epist. Hieron.
n. 7.

Ps. 118.
36.
Ps. 36. 23.
Prov. 8.
sec. LXX.
3. Reg. 8.
57.

cum patribus nostris; non derelinquat nos, nec avertat nos à se; inclinet corda nostra ad se, ut eamus in omnibus viis ejus; vel *Dabo eis cor cognoscendi me, & aures audientes; vel Dabo eis cor aliud, & spiritum novum dabo eis.* Audiant etiam illud: *Spiritum meum dabo in vobis, & faciam ut in justificationibus meis ambuletis, & judicia mea observetis & faciatis.* Audiant: *A Domino a diriguntur gressus viri, mortalis autem quomodo intelligit vias suas? Audiant: Omnis vir videtur sibi metipsum justus, dirigit autem corda Dominus.* Audiant: *Crediderunt quotquot erant ordinati in vitam æternam.* Audiant hæc, & alia quæcumque non dixi, quibus ostenditur Deus ad regnum etiam cælorum & ad vitam æternam parare & convertere hominum voluntates. Cogitate autem quale sit, ut credamus ad constituenda regna terrena hominum voluntates operari Deum, & ad capessendum regnum cælorum homines operari voluntates suas.

43. MULTA diximus, & fortasse jam dudum potuimus persuadere quæ volumus, & adhuc tam bonis ingeniis sic loquimur quasi obtusis, quibus & quod nimium est non est satis. Sed dent veniam; nova enim quæstio ad hoc nos compulit. Quia cum in prioribus opusculis nostris satis idoneis testimoniis egissemus, donum Dei esse etiam fidem; inventum est quod contradiceretur, ad hoc valere illa testimonia, ut ostendant Dei donum esse incrementum fidei; initium verò fidei quod in Christum primitus creditur, ab homine ipso esse, nec esse donum Dei, TOM. IV. EE sed

Baruch. 2.
31.
Ezech. 11.
19.
Ezech. 36.
27.

Prov. 20.
24. a

Prov. 21. 2.

Act. 13. 48.

CAPUT
XXI.

a In hoc versiculo MSS. omnes habent corriguntur.

a sed hoc exigere Deum, ut cum id præcesse-
rit, cetera tamquam hoc merito consequantur
quæ Dei dona sunt; nec a ullum eorum dari
gratis, cum in eis Dei gratia, quæ non nisi
gratuita est, prædicetur. Quod videtis quàm
sit absurdum; propter quod institimus, quan-
tum potuimus, ut etiam ipsum initium fidei
donum Dei esse ostenderemus. Quod & si
diutiùs fecimus, quàm forsitan vellent hi prop-
ter quos fecimus, hinc ab eis reprehendi pa-
rati sumus: dum tamen etsi multò diutiùs
quàm vellent, etsi cum fastidio ac tædio intel-
ligentium, fateantur nos fecisse quod fecimus,
id est, etiam initium fidei, sicut continentiam,
patientiam, justitiam, pietatem, & cetera, de
quibus cum his nulla contentio est, donum
Dei esse docuisse. Hic ergo sit hujus volu-
minis terminus, ne offendant unius nimia lon-
gitudò.

AD-

z Viro cuidam erudito legendum videtur, nec nullum
eorum dari gratis: quasi postea sequeretur, quippe cum
in eis &c. At veteres codices, quotquot videre nobis
licuit, cum editis consentientes ferunt, nec ullum eorum
dari gratis: ut subsequentis sententiæ sensus sit, cum ta-
men in eis &c. Movetur Vir eruditus, quòd semipelagiani,
excepto initio bonæ voluntatis aut fidei, bona quæcum-
que opera gratiæ Dei gratuitæ assignent, ut videre est
apud Cassianum in Collatione 13. cap. 13. & 17. teste
quoque Hilario suprà in epistola 226. ad Augustinum,
n. 2. ubi ait: Ad nullum opus vel incipiendum, &c.
Verùm id Augustinus contendit opinione ipsorum, velint
nolint, contineri, ut cetera Dei dona initio fidei tam-
quam merito præcedente consequantur, nec ullum eorum
gratis detur. Quem secutus Bonifacius Papa II. in epis-
tola ad Cæsarium, concilii arausicani II. decreta confir-
mans, scribit: Illos autem, qui præcedente fide, cetera,
sicut indicas, volunt gratiæ deputare, sua professione
constringimus, ut multò magis dono gratiæ etiam fidem co-
gantur adscribere &c. Si enim nihil boni est sine fide,
fides autem ipsa venire negetur ex gratia; nullum, quod
absit, bonum erit gratiæ deputandum. Epistolam Bonifacii
exhibemus integram in z. parte Appendicis.

ADMONITIO
IN SECUNDUM LIBRUM
DE PRÆDESTINATIONE
SANCTORUM,

vulgò

DE DONO PERSEVERANTIÆ nuncupatum.

RELIQUOS errores Semipelagianorum mas-
siliensium coarguere pergit Augustinus. Ve-
rùm ut maxima parte superioris libri de
initio fidei egit, sic in primis partibus li-
bri sequentis copiosè disserit de perseve-
rantia perfectione. Nempe sanctus Doctor
ex Prosperi & Hilarii litteris intellexit,
prædestinationis & gratiæ inimicos duplici
hoc errore propius à pelagianis recedere,
quòd & initium fidei, & usque in finem per-
severantiam sic in nostra constituent potesta-
te (quemadmodum hic capite 17. loquitur)
ut Dei dona esse non putent, neque ad hæc
habenda atque retinenda Deum operari nos-
tras cogitationes & voluntates. Quamquam
autem hoc posteriore libro & ad alias eorum
quasdam adversus prædestinationem quæ-
stiones respondeat; quia tamen ipso in exor-
dio proponit disputandum de perseverantia,
inde factum ut liber vulgò vel de dono Per-
severantiæ nuncuparetur, vel (quæ ipsius

communior in antiquis codicibus inscriptio est) de bono Perseverantiæ, sub qua olim inscriptione citabatur à Remigio archiepiscopo lugdunensi in libro de tenenda Veritate Scripturæ cap. 9. à Floro seu Beda vulgato in Paulum, ab Hincmaro lib. de Prædestinatione cap. 1. &c. At certè Prosper, qui operis Hilario ac sibi dicati exemplaria prima & sinceriora conspexit, eundem utriusque libro inditum fuisse titulum tradit in principio libri Responsionum ad excerpta Genuensium. In libris, ait, beatæ memoriæ Augustini episcopi, quorum titulus est, de Prædestinatione sanctorum. Adstipulatur Prospero Noalliensis vetus codex, finito libro primo subjiciens: Explicit de Prædestinatione sanctorum beati Augustini episcopi liber primus. Incipit secundus. Finito autem hoc secundo: Explicit liber secundus sancti Augustini episcopi de Prædestinatione sanctorum. Pratellensis quoque ac Metensis MSS. in annotatione post Retractationes, quam tom. 1. pag. 63. reperies, libros de prædestinatione sanctorum duos recensent.

De iisdem libris Bellarminus in libro 2. de Gratia & libero arbitrio, cap. II. Constat, inquit, delatam fuisse ad apostolicam sedem, Cælestino pontifice, à Prospero & Hilario querimoniam, quod in Gallia presbyteri quidam doctrinam sancti Augustini de Prædestinatione reprehenderent. Quid autem Cælestinus rescripserit, perspicuum est ex epistola ejus ad Gallos, in qua inter cetera, posteaquam magnis laudibus sanctum Augustinum extulit, ita subjunxit: Unde resistatur talibus, quos malè crescere videmus &c. Et quoniam
» Gal-

» Galli respondebant, fuisse quidem à Pontifice commendatam sancti Augustini doctrinam, sed non approbatos in specie libros illos duos de Prædestinatione sanctorum, & de bono Perseverantiæ; contra sanctus Prosper in libro contra Collatorem, extremo loco demonstrat, Pontificem non potuisse hos libros non approbare, cum Augustini doctrinam probaverit, & hi libri à ceteris non dissentiant, &c. Deinde de Cælestino in ea epistola cap. 2. ita laudat Augustinum, ut dicat eum semper habitum à Romana Ecclesia pro magistro optimo, & nunquam eum fuisse saltem rumore sinistrae suspicionis aspersum. At quomodo ista dicere potuisset Cælestinus, si Augustinus falsò scripsisset, fidem prædestinationis in Ecclesia catholica semper fuisse, & * CONTRA EAM NEMINEM NISI ERRANDO DISPUTARE POTUISSE? Nam si Augustini de prædestinatione sententia falsa esset, non posset idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi: quippe qui non solum tam acriter pro falsitate certasset, sed etiam pro fide catholica venditare ausus esset, &c. Denique Gelasius in concilio LXX. episcoporum non solum probavit omnia scripta sancti Augustini, & sancti Prosperi; sed etiam contra damnavit libellos Joannis Cassiani & Faustini Regiensis: cum tamen non ignoraret, potissimam contentionem inter Prosperum & Cassianum, ac deinde inter Fulgentium & Faustum, de scriptis sancti Augustini de Prædestinatione sanctorum, & de bono Perseverantiæ fuisse.

* Lib. de dono perseverantiæ cap. 19.

S. AURELII AUGUSTINI
HIPPONENSIS EPISCOPI
DE DONO PERSEVERANTIÆ
LIBER AD PROSPERUM
ET HILARIUM * SECUNDUS.

* Scriptus
post Retra-
ctationes,
anno Chris-
ti 428. aut
429.

Prima parte libri probat perseverantiam illam, qua in Christo perseveratur usque in finem, esse donum Dei. Hoc enim à Deo irrisoriè peti, si à Deo dari non creditur. Porro Dominica oratione nihil pend aliud posci quàm perseverantiam, juxta Cypriani martyris expositionem: qua quidem expositione ipsi gratiæ inimici convicti sunt antequàm nati. Perseverandi gratiam non secundum accipientium merita, sed aliis Dei misericordia dari, aliis justo ejus judicio non dari docet. Cur ex adultis ille potius quàm iste vocetur, quemadmodum & ex duobus parvulis cur iste assumatur, ille relinquatur, inscrutabile. Inscrutabilius verò, cur ex duobus piis, huic perseverare donetur, non illi; sed illud tamen certissimum, hunc esse ex prædestinatis, illum non esse. Prædestinationis mysterium Dominicis verbis de Tyriis & Sidoniis, si eadem apud illos quæ apud Chorozain signa facta essent, pœnitentiam acturis, monstrari observat. Exemplum parvulorum ad prædestinationis, & gratiæ in majoribus

ve-

veritatem firmandam valere ostendit: atque ad locum libri sui de libero Arbitrio tertii ab adversariis malè huc allatum respondet. Altera postea operis hujus parte refellit quod illi ajunt, prædestinationis definitionem utilitati exhortationis & correptionis adversam. Asserit contra prædestinationem utiliter prædicari, ut homo non in se ipso, sed in Domino gloriatur. Quæ autem ab illis adversus prædestinationem objectantur, eadem non absimiliter vel adversus Dei præscientiam, vel adversus gratiam illam, quam ad cetera bona (excepto initio fidei & perseverantiæ perfectione) necessariam esse consentiunt, posse torqueri. Prædestinationem quippe sanctorum nihil aliud esse quàm præscientiam & præparationem beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur, quicumque liberantur. Verùm prædestinationem congrua ratione prædicari jubet, ac non eo modo ut apud imperitam multitudinem redargui ipsa sua prædicatione videatur. Postremò illustrissimum prædestinationis exemplum nobis positum ob oculos Dominum Jesum commendat.

I. JAM de perseverantia diligentius disputandum est: nam & in priore libro, cum ageremus de initio fidei, etiam de hac aliqua diximus. Asserimus ergo donum Dei esse perseverantiam qua usque in finem perseveratur in Christo. Finem autem dico, quo vita ista finitur, in qua tantummodo periculum est ne cadatur. Itaque utrùm quisque hoc munus acceperit, quamdiu hanc vitam ducit, incertum est. Si enim priusquam moriatur ca-

CAPUT I.
De qua hic
perseve-
rantia dis-
putetur.